

Program Dostępność Plus - synteza

30 kwi 2020 9:58 Autor: Marta Szczucka
logo programu dostępność plus

Żeby w sposób powszechny zapewnić osobom o szczególnych potrzebach możliwości funkcjonowania w życiu społecznym i publicznym na zasadzie równości, w tym swobodnego dostępu do dóbr, usług niezbędne jest dokonanie diagnozy obecnej sytuacji oraz zaplanowanie głównych ścieżek działania. Cel ten spełnia właśnie Rządowy Program Dostępność Plus.

Dostępność należy rozumieć w kontekście architektonicznym, komunikacyjnym i cyfrowym. Powinna być widoczna i odczuwalna w całej otaczającej nas przestrzeni publicznej - czyli przede wszystkim miejscach takich jak np.

- placówki edukacyjne - szkoły, uczelnie wyższe, przedszkola, żłobki;
- placówki służby zdrowia - szpitale, przychodnie, ośrodki rehabilitacji;
- placówki kulturalne - kina, galerie, muzea, teatry, filharmonie, opery;
- obiekty gastronomiczne – restauracja, kawiarnie, bary, puby;
- obiekty noclegowe - hotele, hostele, pensjonaty, zajazdy, motele;
- obiekty kultu religijnego - kościoły, cerkwie, meczety; domy pielgrzyma;
- instytucje administracji publicznej - urzędy, ministerstwa, agencje rządowe;
- instytucje finansowe - banki, zakłady ubezpieczeń, domy maklerskie;
- środki transportu - tramwaje, autobusy, pociągi, chodniki, przejścia dla pieszych;
- przedsiębiorstwa - firmy, fabryki, zakłady produkcyjne.

Przebudowanie w duchu idei dostępności całej istniejącej infrastruktury jest zadaniem nierealnym, głównie z uwagi na ograniczenia techniczne i finansowe. Stosunkowo krótka perspektywa czasowa realizacji Programu również nie pozwala wymagać takich zmian. Jego intencją jest podjęcie działań o charakterze katalizującym, skokowe poprawienie stanu dostępności oraz wyznaczenie standardów w zakresie dostępności. W praktyce Program i powiązane z nim prawodawstwo powinny wpłynąć na kształtowanie świadomości społecznej oraz poprawić egzekwowanie prawa do równego traktowania i zakazu dyskryminacji.

Dwa wymiary realizacji programu

Program zakłada dwutorowe oddziaływanie na stan dostępności w Polsce. Pierwszym wymiar ma charakter strategiczny, jego celem jest trwałe włączenie problematyki dostępności do wszystkich polityk publicznych, do praktyki planowania, realizacji i oceny funkcjonowania państwa, składa się na niego między innymi:

- wprowadzenie przepisów prawnych (standardów dostępności), które zagwarantują dostępność w prowadzeniu inwestycji budowlanych, zakupie odpowiednio przygotowanych środków transportu, oznaczaniu tras i przestrzeni publicznej, usług czy realizacji zadań z wykorzystaniem środków publicznych (na przykład dostępne strony internetowe, druki, formularze). W ten sposób kwestia dostępności stanie się integralnym elementem różnych polityk publicznych, a każde nowo podejmowane działanie (np. nowo zakupiony środek transportu czy nowo oddawany do użytku budynek) będzie spełniało wymagania dostępności, służąc wszystkim użytkownikom.
- inwestycje w wiedzę, kompetencje i umiejętności w zakresie dostępności dla kreatorów rzeczywistości społecznej w tym m.in. architektów, urbanistów, inżynierów, programistów, pracowników nadzoru budowlanego, projektantów czy przedstawicieli innych zawodów związanych z tworzeniem i modernizowaniem otoczenia.
- stworzenie lepszych możliwości rozwoju nowych technologii asystujących, kompensacyjnych czy rozwoju produktów i usług opartych na zasadzie uniwersalnego projektowania. Doprowadzi to do rozwoju modeli biznesowych opartych o przewagę konkurencyjną jaką jest zapewnienie dostępności i poszerzanie grupy klientów czy użytkowników danego produktu lub

usługi.

Powyższe działania mają służyć zmianie świadomości oraz przyczynić się do zrozumienia idei dostępności i projektowania uniwersalnego. Właściwe postrzeganie tych zagadnień jest kluczowe dla osiągnięcia zmiany jakościowej w przestrzeni publicznej. Co istotne, jest to niezbędne nie tylko a poziomie instytucjonalnym, ale dotyczy także ogółu społeczeństwa. Dostępność zaczyna się bowiem od ludzi.

Drugim wymiarem działań zaplanowanych w Programie są inwestycje w istniejące budynki użyteczności publicznej, zasoby mieszkaniowe wielorodzinne, przestrzeń, środki transportu, strony internetowe czy usługi o charakterze powszechnym. Jak wspomniano wcześniej, pełne przystosowanie istniejących zasobów do zasad projektowania uniwersalnego nie jest możliwe, ale dzięki modernizacji zapewniony zostanie dostęp do podstawowych funkcjonalności i udogodnień sprzyjających samodzielności osób z ograniczoną mobilnością i percepcją.

Na powyższe działania możliwe jest uzyskanie dofinansowania między innymi ze środków rozwojowych z funduszy europejskich. Informacje o aktualnie trwających naborach i konkursach dostępne są na stronie internetowej poświęconej realizacji Programu Dostępność Plus : <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/nabory/> [1]

Innowacje i dobre praktyki

Planując modernizację lub inne działania związane z podnoszeniem dostępności przestrzeni/usługi warto także zapoznać się z innowacjami w tej dziedzinie przedstawianymi na stronie funduszy europejskich: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/innowacje-dla-dostepnosci/#/domysln=1> [2]. Opracowane i przetestowane metody służące rozwiązaniu problemów z dziedziny dostępności można multiplikować lub wykorzystać jako swoistą inspirację, modyfikując i dostosowując do swoich potrzeb i możliwości.

Kolejną kopalnią wiedzy jest baza dobrych praktyk: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/dobre-praktyki/> [3]. Do tej pory opublikowano opisy 31 inicjatyw podejmowanych przez organizacje pozarządowe, instytucje publiczne oraz podmioty prywatne, których celem jest zwiększenie dostępności oferowanych usług i produktów oraz zwiększanie świadomości i edukacja w tym zakresie.

Wśród opisanych dobrych praktyk znajdziemy między innymi:

- działania związane z podnoszeniem dostępności usług transportu publicznego dla osób z niepełnoprawnością, w tym niedowidzących i niewidomych;
- działania związane z tworzeniem w pełni dostępnych budynków oraz edukacją architektów z zakresu projektowania uniwersalnego
- nowinki technologiczne i inne rozwiązania wspomagające komunikację z osobami z ograniczoną percepcją
- działania sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji osób z niepełnosprawnością
- działania związane z edukacją i podnoszeniem świadomości społecznej dotyczącej dostępności, w tym atrakcyjne formy pracy z dziećmi i młodzieżą.

Partnerstwo na rzecz dostępności

Zarówno sam Program, jak i związane z tematyką dostępności ustawodawstwo nakłada na podmioty funkcjonujące w polskim systemie prawnym szereg obowiązków i wymagań, jednak w wymiarze praktycznym kreowanie dostępnego otoczenia opiera się przede wszystkim na świadomych i przemyślanych działaniach wynikających raczej ze zrozumienia istoty oraz potrzeby dostępności, niż nakazów i restrykcji. Niezbędna jest każda współpraca wielu podmiotów i instytucji, umożliwiająca realizację spójnych, uzupełniających się działań i zachowanie standardów. Zgodnie z treścią Programu ma to być możliwe dzięki systematycznie poszerzanemu Partnerstwu na rzecz dostępności. W jego skład wchodzi między innymi samorządy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz środowisko osób z niepełnosprawnością i seniorów. Obecnie Partnerstwo na rzecz dostępności liczy 171 sygnatariuszy.

Warto jednak podkreślić, że niezależnie od przystąpienia do Partnerstwa na rzecz dostępności, samorządy i wszelkiego rodzaju instytucje publiczne są na co dzień zobowiązane do kierowania się ideą dostępności i równego traktowania, jak również dążenia do wyrównania szans i dostępu wszystkich obywateli do oferowanych przez nie usług. Istotą działania samorządów jest bowiem dbałość o lokalnych mieszkańców, zaspokajanie ich potrzeb i tworzenie optymalnych warunków do życia. Zapewnienie dostępności to jedna z form realizacji powyższych zadań.

Z pełnym tekstem Programu Dostępność Plus można zapoznać się na stronie internetowej: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/o-programie/> [4]

